

**ЕЗИКОВИ ОСОБЕНОСТИ
ПРИ ДВА БЪЛГАРСКИ ПРЕВОДА
НА БЪОРНСОНОВАТА ПОВЕСТ „СЮНЬОВЕ
СУЛБАКЕН“ В СЪПОСТАВКА С ОРИГИНАЛА**

Илия Точев

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

**BJØRNSON'S SHORT NOVEL „SYNNØVE
SOLBAKKEN“ AND ITS TWO BULGARIAN
TRANSLATIONS: LINGUISTIC ASPECTS**

Iliya Tochev

Sofia University “St. Kliment Ohridski”

This article focuses on some special linguistic features of two different Bulgarian translations of Bjørnson's short novel “Synnøve Solbakken”. The first translation is based on a German version, while the second one – on the original text. The two Bulgarian translations are compared to the Norwegian text. The classification is focused on phonetics, morphology, lexicology and stylistics; the semantic differences are presented separately.

Keywords: B. Bjørnson, “Synnøve Solbakken”, Norwegian-Bulgarian translations

Целта на тази разработка е да се съпоставят откъси от два различни превода на Бьорнсоновата повест „Сюнъове Сулбакен“ – по-старият е направен през език посредник и е дело на именития преводач от немски Димитър Стоевски, а при по-новия – на Веселка Попадийна – е използван норвежкия оригинал. Двата превода ще бъдат сравнени с текста на норвежки, за да се проследят по-важните несъответствия на следните равнища – фонетично, морфологично, синтактично, лексикално, стилистично и смислово.

1. Фонетични особености

1.1. Понеже първият превод е публикуван след последната по-значителна правописна реформа от февруари 1945 г., в него липсват повечето от типичните архаизми във фонетиката и графиката. Затова фонетичното равнище ще бъде представено главно чрез различните фонетични облици на личните имена, срещани в текс-

та. Предаването на чужди имена е по-„приблизително“ в този по-стар превод, а това се обуславя от характера му на превод, направен през език посредник, който неминуемо оставя своя отпечатък върху съответните имена.

Различия се откриват още в самото име на героинята, послужило за заглавие на повестта – в стария превод то е предадено като Сюньове Сулбакен, а в новия – като Синьове Сулбакен. В случая по-приемливо е предаването, възприето в стария превод – Сюньове (същото важи и за името Сюверт, а не Сиверт, както е в новия превод). Ето и останалите разлики в табличен вид:

Оригинал	Стар превод	Нов превод
Hauge	Хауге	Хеуге
Guttorm	Гуторм	Гютурм
Syvert	Сюверт	Сиверт
Sæmund	Семунд	Семун
Granlien	Гранлиден	Гранлиен
Slave-Bent	Берт Каторжника	Шлаве-Бент
Skytterper	Петер Стрелеца	Шютерпер

В новия превод личи ясен стремеж към предаване на чуждите имена възможно най-близко до оригиналното им звучене (например изоставено е изписването на буква *ð* в името Sæmund, която не се произнася). Затова вероятно е предпочетена формата Хеуге пред Хауге, макар че нито една от двете не може да предаде точната звукова стойност на норвежкия дифтонг *au*. Съмнително е дали е приемлива формата Хеуге, която се отдалечава от начина на изписване на норвежки. Освен това името на град Haugesund се предава на български като Хаугесун, не Хеугесун. (Бележката относно най-близкия изговор на това име като Хьойугесун в статията за този град в Уикипедия е напълно неинформативна, като тя свидетелства просто за още един особено неуспешен опит да се предаде норвежкия дифтонг.)

Имената Гютурм, Семун и Гранлиен са предадени по-адекватно в новия превод, защото изписването е съобразено с норвежкия изговор.

При сравнението между имената Берт Каторжника и Шлаве-Бент се налага логичният извод, че това са съвсем различни лица.

В единия случай, изглежда, става въпрос за име, придружено от прозвище, а във втория – за двойно име. В оригинала този крайно епизодичен герой е назван *Slave-Bent* (новият превод отговора напълно на оригинала). Иначе значението на думата *slave* е роб, което би могло да се отбележи под линия.

За да може Петер Стрелеца да предаде точно норвежкото *Skytterper*, необходимо е да се замести немското име Петер с Пер. Формата Шютерпер е неприемлива по две причини: първо, тя се приема от читателя като цялото име на героя и не дава сведения за занятието му; второ, изписването на буква *ю* пред шушкав съгласен (в случая *ш*) е в противоречие с нормите на съвременния български книжовен език, където не се прави разлика между твърди и меки варианти при този вид съгласни. От всички съгласни в българския език само шушкавите (*ш, ж, ч, дж*, наречени така заради слуховото впечатление, което създават) са винаги твърди. Това правило има важно правописно последствие – след тях никога не може да се пише буква за смекчаване на съгласния (тоест *я, ю* или *ь*). Такова изписване на чужди имена се определя като грешка от редица автори (Станков/Stankov 1980: 340; Бояджиев/Boyadzhiev 1980: 332; Брезински/Brezinski 1976: 39). Препоръки в същия дух дават и някои по-нови правописни ръководства (Гайдарова/Gaydarova 2015: 98, 111). Л. Андрейчин отбелязва също, че изписване от типа *Жюл* или *Шюц* „не води към изговор, различен от „Жул“ и „Шуц“ (Андрейчин/Andreychin 1980: 139). За разлика от споменатите автори, Ст. Стойков смята, че изписване на съчетания от буква за шушкав съгласен звук и буква, означаваща мекост на предходния съгласен, се среща в някои чужди думи – например *Джякомо*, *адажьо*, *Брешя*, *Жюл* (Стойков/Stoykov 1980: 119). Подобна практика, определяна от много автори като погрешна, се прилага често при предаване на немски, френски или унгарски имена – *Шьонбрун*, *Жюл Верн*, *Жюлиен Сорел*, *Дежьо*.

Друг пример: на румънски буквеното съчетание *ea* се предава с *я* – името на писателя *Sadoveanu* на български се изписва *Садояну*. Пред шушкав съгласен обаче се налага предаване с *а* – например дунавският град *Tulcea* не се предава като *Тулчя*, а като *Тулча*, въпреки че реалният румънски изговор е по-мек (Гъмулес-

ку/Gamulesku 1976: 8). По същия начин стоят нещата и със Suceava – Сучава. В цикъла разкази на Садовяну „Анкуциният хан“ (преводът е дело на Гергана Стратиева) името на планината Ceahlău е предадено съгласно правилото като Чяхлъу, докато в превода на романа „Адела“ от Гарабет Ибрайляну (направен от Христо Боев) същото име фигурира като „Чяхлъу“. Аналогично и австрийският дворец Schönbrunn на български би трябвало да бъде Шонбрун, а не „Шьонбрун“, каквото е масовото изписване.

Същият проблем възниква и при предаване на турски и арменски имена: например среща се изписването *Шюкри*, което от гледна точка на правилата е недопустимо и би трябвало да се замени с *Шукри*. В една своя творба Станислав Стратиев споменава за арменеця семкаджия Чохаджян, а предаването на това име е също спорно и може да стане обект на обсъждания. Една възможност да се преодолее това трудно положение, е да се приеме изписване от типа Чохаджиян, Арабаджиян, а не Чохаджян, Арабаджян. Ето защо би било твърде непоследователно да се застъпва правопис от типа *Шютернер*. Няма думи в българския, които да съдържат такива буквени съчетания (буква за шушкав съгласен, последвана от знак за мекост – *ь*, *ю* или *я*), но изглежда, тази грешка се допуска често при някои чужди думи – на места се срещат погрешни форми като „ухажьор“ и „аранжьор“ (вероятно под влияние на често употребявани думи като режисьор). Именно разглежданото правило е причината, поради която окончанието на глаголите *твърдя* и *лежа* например се изписва с различна буква, въпреки че и двата глагола са от второ спрежение, а за него е характерна мекост на съгласния пред окончанието. Тъй като обаче в глаголи като *лежа*, *мълча*, *суша* пред окончанието има шушкав съгласен, който не може да бъде мек, това определя изписването с *а*. Същото важи и при образуването на сегашни деятелни причастия: *летящ*, но *хвърчащ*. Щом като в домашни думи не се срещат такива буквосъчетания, ще бъде непоследователно, ако се допускат в чужди имена, и то само в някои – например в Шьонбрун, но не и в Тулча и Сучава. Шушкавите съгласни са били меки в старобългарски, в някои източни български говори тези съгласни и досега се изговарят смекчено. Именно затова някои наши възрожденци, произхождащи от тези български краища, са употребявали

форми като „чудо“, „чувство“, които, както вече беше подчертано, са недопустими от съвременна гледна точка. Изтъквано е, че при предаване на чуждите имена трябва да се спазват нормите на българския правопис (Бояджиев/Boyadzhiev 1999: 130) и диалектната фонетика не може да оказва влияние върху изписването (Станков/Stankov 1980: 340).

1.2. В стария превод се среща формата *стоели* – ...един от онези, които *стоели* в бойна готовност... Речникът дава като нормативна форма *стояли*. *Стоели* е минало несвършено деятелно причастие в множествено число, образувано от формата за минало несвършено време на глагола *стоях*. На пръв поглед няма как от формата *стоял* да се получи *стоели* чрез ятов преглас. В този случай *я* на пръв поглед е етимологично, непроменливо (защото е след гласен, както се посочва в справочната литература: „Когато *Я* е след гласна, то е етимологично и в множествено число на минало действително причастие не се преглася, например СТОЯЛ – СТОЯЛИ, БОЯЛ СЕ – БОЯЛИ СЕ и т. н.“ – Георгиева/Georgieva 1974: 99). Преглас на етимологично *я* се наблюдава само в някои североизточни диалекти – *тояга, тоеги, тоежка; Стоян, Стоене, Стоенчо, пиения Василча* (Й. Йовков, „Божура“).

Също така в книжовния език не е приет североизточният преглас на *а* след *ж, ч* или *ш*: *чаша – чеши, жаба – жеби, шапка – шепки*. Затова не може от *лежал* да се образува форма *лежели*, от *мълчал* – *мълчели* и др. Всъщност в случая все пак гласният е наследник на стария *ят*, въпреки че се намира в позиция след гласен звук, защото в старобългарски имперфектът се е образувал с наставка, съдържаща *ят* (Георгиев/Georgiev 1991: 316; Георгиева, Баракова/Georgieva, Barakova 1990: 118; Иванова-Мирчева, Давидов/Ivanova-Mircheva, Davidov 2001: 36). Оттук следва, че преглас от типа *стоял* – *стоели, лежал* – *лежели* би трябвало да е съвсем редовен. Според Л. Андрейчин обаче „вместо *ят* под ударение след *ж, ч, ш* се запазва в множествено число правописно и изговорно *а*, а след гласна – *я*, въпреки мекото окончание *и*: *мълчал* – *мълчали, стоял* – *стояли*“ (Андрейчин/Andreychin 1944: 232 – 233). При В. Зидарова формите *стояли/стоели, брояли/броели* са дадени като дублетни (Зидарова/Zidarova 2012: 45).

Ако се приеме, че преводачът е извел формата *стоел*, *стоели* от формата за минало несвършено време *стоех*, а не от *стоях*, възниква друг въпрос. В някои граматички форми от типа *стоех*, *лежах* се приемат за допустими, но второстепенни спрямо *стоях*, *лежах* (Андрейчин, Костов 1955: 196, 198). Такъв изговор се е приемал под ударение след шушкав съгласен или гласен: *лежах*, *мълчех*, *грешех*, *броех*, *стоех*. Във всички останали случаи екавият изговор се приема за диалектен: „четех“, „берех“, „ковех“ (Георгиева, Баракова/Georgieva, Barakova 1990: 120). Ст. Георгиев също отбелязва формите *мълчех*, *стоех* и пр. като допустими (Георгиев/Georgiev 1991: 316 – 317). П. Пашов дава предимство на формите с *я* (Пашов/Pashov 2005: 144) и отбелязва, че другите „все повече отстъпват от книжовния език“ (Пашов/Pashov 2005: 202). При Ст. Стоянов обаче е застъпено противоположното схващане: „Формите, завършващи на *-ex*, са по-живи и по-употребителни“ (Стоянов/Stoyanov 1984: 370). Все пак преобладава виждането, че такъв изговор е препоръчително да се избягва. Ако форми от типа *стоях* и *стоех* са дублетни, логично би било тази дублетност да обхваща и образуваните от тях причастия *стоял* и *стоел*, макар че това не е изрично отбелязано в посочените граматички. Наличието на дублетност и при съответните причастия все пак е подчертано на отделни места в литературата (Георгиева, Баракова/Georgieva, Barakova 1990: 121). Оттук следва, че формата на причастията за множествено число *стоели* би могла да се получи по два начина: или чрез преглас от *стоял*, или направо от *стоел*. Остава необяснимо противоречието между съвсем аналогичните форми *стояли*, от една страна, и *строели*, *кроели*, *броели* и пр., от друга.

2. Морфологични особености

2.1. В стария превод е употребена формата *трябва да се бяхтаме*, като по-обичайната днес би била *трябва да се бяхтим*. В речника на БАН фигурира само формата *бяхтя (се)*. Глаголът *бяхтя се* първоначално е бил от първо спрежение (принадлежал е към трети разред заедно с глаголи като *капя*, *сияя*, *щипя*, *хапя*, *къпя*, *трепя*, *скубя*, *дрема*, които имат мекост на съгласния пред окончанието), впоследствие е преминал към второ (Георгиева,

Баракова/Georgieva, Barakova 1990: 114), а в разглеждания пример той се употребява като глагол от трето спрежение. Т. Бояджиев и Д. Тилков разглеждат дублетността при формите *бъхтене* и *бъхтане* като резултат на диалектно влияние (Бояджиев, Тилков/Boyadzhev, Tilkov 2013: 251).

2.2. На отделни места се забелязват различия в употребата на минали несвършени и минали свършени деятелни причастия. В стария превод на едно място пише за *мелницата на морското дъно, която мелела сол* (минало несвършено деятелно причастие), а в новия превод това е предадено *мелницата, която мелила сол на дъното на морето* (минало свършено деятелно причастие). Неправилната употреба на минало свършено деятелно причастие като форма за преизказване на сегашно време (Стоянов/Stoyanov 1984: 414) е повлияна от някои западни български диалекти и съседни с тях източни (такъв е например копривщенският – употреба, съвсем редовна при Любен Каравелов). В тези говори не съществува минало несвършено деятелно причастие (Андрейчин, Костов/Andreychin, Kostov 1955: 214, 241). По-нататък се разказва за *седемте зелени деви, които скубели космите по краката на Петер Стрелеца* (в стария превод) и за *седемте зелени девизици, които оскубали космите от краката на Шютерпер* (в новия). Според новия превод са били оскубани всички косми, докато това не може да се заключи от стария.

3. Лексикални особености

3.1. На всички места в стария превод се открива лексемата *черква*, а навсякъде в новия е употребена *църква*. Първата се откроява с битово-разговорния си характер, но освен това се открива известна смислова разлика: *църква* може да се ползва както за сградата, така и за институцията, а *черква* – главно за постройката.

3.2. В стария превод е използвана думата *чифлик*, а в новия – *стопанство*, което е по-уместно в случая. На Сулбакен *снегът се задържаеше най-мъчно през есента* (стар превод), но според оригинала *Der la sneen sig sist om høsten*, т.е. по-правилно е това, което е предадено в новия превод: *Там снегът падаше най-късно на есен*.

3.3. Чифликът Гранлиден е разположен *насред голяма елова гора* (в стария превод) и *насред голяма гора от смърчове* (в новия). Думата *gran* от оригинала се превежда *смърч*.

3.4. Човекът, засял семената, е наречен в стария превод *холщайнски друмник*, а в новия – *войникът от Холщайн*. В оригинала е употребено *Holstenfareren*, т. е. старият превод е по-точен. И в двата преводни варианта името на тази гранична област между Дания и Германия е предадено съгласно немската фонетика (именно в този вид е познато и при предаване на български, докато на норвежки е възприето в датската си форма – Холстен). И в двата превода обаче е използвана глаголна форма, производна от *садя* – в стария *посадил*, а в новия *засадил*. Щом става дума за семена, по-правилно е да се ползва глаголят *сея*, а не *садя*, който е по-подходящ при дръвчета.

4. Стилистични особености

4.1. На стилистично равнище още в първото изречение от новия превод се забелязва несъответствие. На оригиналното *højt sted, som solen bærer stråler på* в стария превод отговоря *възвишение, върху което слънцето сипе лъчите си*, а в новия – *високо (...) място, милвано от слънчевите лъчи*, а това внася излишен поетизъм, който не е вложен от автора. Съвсем същото се открива в следващото изречение. Оригиналят гласи: *sjældnere får sol* (буквално *по-рядко получават слънце*), а в новия превод това е предадено със *се радват на топлиите ласки по-рядко*. В стария превод е намерено по-подходящо решение: *нямат толкова слънце*. Такова слънчево място, каквото беше описано по-горе, хората наричат в стария превод *слънчев хълм*, а в новия – *слънчева земя*. Тази разлика се обяснява с двете възможности за превод на думата *bakke* (в оригинала *solbakke*).

4.2. Стилистично неуместна е думата *почин* от новия превод (*всички я наричаха Синьове по почина на майката*) – създава се усещане за административен и канцеларски стил.

4.3. Според новия превод един ден Ашлак връхлита в стаята с шут. Изборът на думата *шут* е неуместен от гледна точка на стилистиката. В стария превод е използвано съчетанието *силно блъсване*, а това пък не съответства точно на норвежкото *spark*, което означава тъкмо *ритник*. Изводът е, че и двете предложени възможности имат свой недостатък – *шут* е стилистично неуместно, но смислово отговаря на норвежката дума, а *блъсване* е неутрал-

но, но не уточнява как е извършено това блъсване. Най-уместно би било да се предложи вариантът *ритник*.

4.4. Употребеното в стария превод *цялото му лице стана червено* е по-буквално. В новия превод е намерено по-поетично решение: *цялото му лице пламна*, което освен това отговоря по-точно на оригиналното *ildrød* (огненочервен).

4.5. Един от недостатъците на новия превод е свръхупотребата на израза *нашият герой*, което в стария превод е заменено или с *той*, или с личното му име, за да се избегне лексикалният шаблон.

4.6. В стария превод Сюнъове е наречена *хубаво дете*, а в новия – *красиво*. Хубостта (или съответно красотата ѝ) ѝ е дар или от Бог (според новия превод), или от *дядо господ* (според стария). Освен че Господ е написано с малка буква, което се обяснява с това, че преводът излиза през годините на социализма, самият израз *дядо господ* е присъщ на приказките. В дадения случай той не е неуместен по принцип, но не отговоря на норвежкото *Vorherre*, което е не народно-разговорно, а по-скоро уважително, изразява известно страхопочитание.

4.7. В стария превод прозорците на къщата блестят, а в новия превод „къщата се усмихваше с всичките си прозорци“, но за разлика от вече разгледаните случаи на привнесена поетичност при превода, това по-точно предава *huset stod og lo ut av alle ruter*, като разликата е само, че в оригинала къщата се смее, а не се усмихва.

4.8. След като влиза вкъщи, бащата казва *E?* в стария превод и *Добър ден* в новия. На оригиналото *Nu?* (буквално *сега*) повече отговаря *E?* от стария превод, защото възклицанието на бащата има характера на междуметие за израз на въпрос какво следва, а не на поздрав.

4.9. Изречението *Жената сложи храната* от новия превод е пример за стилистичния недостатък *хомойотелеутон* (хомойотелевт) – римувани думи в прозаичен текст, които могат да създадат непредвиден хумористичен ефект, а и от тяхната поява страда благозвучността на фразата (Брезински/Brezinski 1976: 71; Попов/Роров 2016: 197). Затова би трябвало да се предпочете *Майката донесе яденето*, както е в стария превод.

4.10. Майката се приготвя да напердаши Турбьорн *здравата* (в стария превод) и *добре* (в новия). Сполучливо в стария превод е използването на изразителното народно-разговорно наречие *здравата*, образувано от членуваната форма на прилагателно за женски род, вместо далеч по-безличното *добре*.

4.11. Употребата на глагола *бъхтя се* в стария превод е стилово неуместна. В новия превод това е предадено неутрално: *и малки, и големи трябва да се трудят с всички сили*. Подборът на авторката на новия превод е по-подходящ – от една страна, защото не налага поставянето на въпроса *бъхтам се* или *бъхтя се*, разгледан по-горе, а от друга, защото се избягва употребата на този твърде силно стилистично маркиран глагол, изразяващ особено отрицателна оценка към предмета на говорене – в случая труда. Думата, употребена в оригиналния текст, е *slite*. Предложеното обяснение в тълковния речник “*Vokmålsordboka*” е *anstrengte seg, streve hardt* – „полагам усилия“, „напрягам се“. Това изразява степен на извършване на действието, но не и допълнителна оценка на говорещото лице, още по-малко отрицателна.

5. Смеслови разминавания

5.1. Бащата държи Сюньове да придружава семейството си в църквата, понеже не знае кой ще се грижи за нея (в стария превод) и как ще се грижат за нея (в новия). В оригинала стои *hvorledes*, което е синоним на по-често употребяваното *hvordan* – *как*.

5.2. Според оригинала *Moren hadde stort hus og småbarn* (*майката имаше голяма къща и малки деца*). Това е предадено точно в стария превод: *Майката трябваше да се грижи за голямо стопанство* (макар че *hus* означава именно къща, бел. моя, И. Т.) и *за малки деца*. В новия превод *майката трябваше да се грижи за голямата къща и другите си деца*, като тук се губи противопоставянето между голяма къща и малки деца.

5.3. Според оригинала Ашлак е *unggutt*. Това е предадено в двата превода по различен начин. В стария – *помощник-рамай*, в новия – *доста млад*. Думата *unggutt* означава *gutt i puberteten og årene nærmest etter* – „момче в пубертета и възрастта, настъпваща веднага след нея“. В нея не се съдържа указание за службата, която изпълнява Ашлак.

5.4. В стария превод *момчето ситнеше подир него, за да гледа дали работи*. В новия превод на това изречение отговаря Турбьорн *подтичваше както обикновено след него, за да не изпусне нещо*. Оригиналното изречение е *denne piltet som sædvanlig efter ham for at gi agt*. Изразът *gi akt* означава *legge merke*, тоест „обръщам внимание“, „забелязвам“, затова по-правилен е новият превод.

5.5. В стария превод *Турбьорн втренчи очи в него* (Ашлак или Сулбакен – не става съвсем ясно, бел. моя, И. Т.). В новия превод е указано, че *Турбьорн се загледа в далечината* (където се намира Сулбакен, бел. моя, И. Т.). В оригинала не е уточнено: *Torbjørn stirret – Турбьорн се загледа втренчено*.

5.6. Една реплика на Ашлак има съвсем различен смисъл в двата превода: *Det står dårlig til med din kristendoms kunskap* – буквално преведено *познанията ти за християнството са лоши*. Това в стария превод е предадено така: *твоята християнска вяра хич я няма*. Всъщност не става дума за силата на вярата, а за познанията, които явно липсват на Турбьорн. Новият превод значително се отличава: *Лошо ти се пише, щом главата ти е пълна само с християнски истории*. Нито един от двата превода не е предал смисъла на оригинала.

5.7. Бащата на Турбьорн *искаше да почива целия ден* в стария превод, в новия превод *лежеше и си почиваше в неделния ден*, а в оригинала *lå og hvilte sig den lange søndag* – *лежеше и си почиваше през дългия неделен ден*. Нищо не е изразено във връзка с желанието му да почива цял ден.

5.8. Книгата, която чете Турбьорн, в стария превод е наречена вероучение, в новия катехизис, а в оригинала – *katekismus*. В стария превод репликата на Ашлак е *Потърси утеха в словото божие, защото от другадe положително няма да я получиш*. В новия превод смисълът е друг: *Да, утешавай се със словото Божие – продължи ратаят – Така обаче няма да я получиш* (кратката местоименна форма *я* се отнася за Сюньове, бел. моя, И. Т.). Това е точно съответствие на норвежкия оригинал: *Ja, trøst dig med Guds ord du, sa Aslak, du får henne så ikke allikevel*.

5.9. В новия превод Турбьорн *стана от пейката*, в стария *той се свлече от пейката*, така че в този случай старият превод е по-близо до оригинала: *krøp han ned av bænken*.

5.10. При появата на Ингрид тя е наречена *най-голямата му* (на Турбьорн – бел. моя, И. Т.) *сестра Ингрид* в стария превод, *малката Ингрид* в новия и *hans ældste søster, lille Ingrid* в оригинала. И двата превода са верни частично, но за да се получи пълната картина, трябва да се сглоби усреднен вариант: *по-голямата му сестра, малката Ингрид*. В цитирания пример е отразена типичната норвежка особеност превъзходната степен да замества сравнителната, когато се сравняват „две лица, два предмета“, като в такива случаи при превод на български се използва сравнителна степен (Бучуковска/Buchukovska 2010: 38), а не превъзходна, както е в стария превод.

5.11. Един от трудните моменти за разбиране в новия превод е свързан със стенния часовник. В новия превод той прави: *хлоп, хлоп – хлоп, хлоп*. В стария превод той повтаря: *бой, бой... бой, бой*, така че смисълът на изречението става ясен – дори тиктакането на часовника подсказва на Турбьорн, че сигурно няма да остане ненаказан. В оригинала съответното междуметие е *Bank, bank – bank, bank!*. Норвежкият глагол *banke* означава тъкмо „бия“, „пердаша“.

5.12. Изречението *han tok på at leke med Ingrid, som om han ikke tænkte på nogen verdens ting* е предадено по съвсем различен начин в стария и в новия превод, като в новия смисълът е изменен. В стария превод: *започна да играе с Ингрид, като че ли нищо друго на света не го занимаваше*, което е смислово вярно. В новия: *започна да си играе с Ингрид, за да не мисли за нищо друго*.

5.13. Смисълът на песничката, която пее Турбьорн, е съвсем различен в двата превода, като в стария е предаден погрешно. Всъщност цветето не иска да бъде любима на царицата, затова съвсем неправилен е стихът от стария превод *твоя мила аз ще стана*. Отделно от това, в стария превод *слънцето на хълма грей*, а в новия *слънцето свети в полето*. В оригинала е употребено *hei*, което е по-близо до *поле*. Освен това според стария превод втората част от песничката изпълнява Ингрид (както следва и от оригинала, макар че не е употребен различен шрифт, затова не става много ясно), докато в новия превод изглежда така, сякаш Турбьорн изпява цялата песничка. Причината е, че думите *A то отговорило* са дадени в курсив, както и останалият текст на песента, докато в стария превод *И тя отговори* е с по-голям шрифт от думите на песента. В

оригинала стои *Så svarte hun (и тя отговорила)*, така че неоснователно е да се заменя *тя* с *то*, както е направено в новия превод.

***

Анализът на особеностите в двата превода и на несъответствията между тях показва, че и старият, и новият превод имат своите сполуки и недостатъци. Смесовите различия при стария превод биха могли да се обяснят най-вероятно с начина, по който е предаден съответният пасаж в езика посредник. Въпреки това преводът се отличава с множество достоинства – четивен е, езикът е богат и точен. Новият превод в повечето случаи е по-верен на оригинала, но като основен негов недостатък може да се посочи стилистичният дисонанс. Като извод се налага убеждението, че няма да е излишно да се направи нов превод, който да отговаря на художественото равнище на оригиналната творба и да може да я представи адекватно.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Андрейчин/Andreychin 1944:** Андрейчин, Л. *Основна българска граматика*. София: Хемус, 1944. [Andreychin, L. *Osnovna balgarska gramatika*. Sofia: Nemus, 1944.]
- Андрейчин, Костов/Andreychin, Kostov 1955:** Андрейчин, Л., Костов, Н. Морфология. // Андрейчин, Л., Костов, Н., Мирчев, К., Николов, Е., Стойков, С. *Български език – учебник за педагогическите училища за начални учители*. София: Народна просвета, 1955, 62 – 267. [Andreychin, L., Kostov, N. *Morfologiya*. // Andreichin, L., Kostov, N., Mirchev, K., Nikolov, E., Stoykov, S. *Balgarski ezik – uchebnik za pedagogicheskite uchilishta za nachalni uchiteli*. Sofia: Narodna prosveta, 1955, 62 – 267.]
- Андрейчин/Andreychin 1980:** Андрейчин, Л. За мекостта в българския книжовен език. // *Помогало по българска фонетика*. София: Наука и изкуство, 1980, 137 – 147. [Andreychin, L. *Za mekostta v balgarskiya knizhoven ezik*. // *Pomagalo po balgarska fonetika*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1980, 137 – 147.]
- Бояджиев/Boyadzhiev 1980:** Бояджиев, Т. Българската графична система. // *Помогало по българска фонетика*. София: Наука и изкуство, 1980, 330 – 337. [Boyadzhiev, T. *Balgarskata grafichna sistema*. // *Pomagalo po balgarska fonetika*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1980, 330 – 337.]
- Бояджиев/Boyadzhiev 1999:** Бояджиев, Т. Фонетика. // Бояджиев, Т., Куцаров, И., Пенчев, Й. *Съвременен български език*. София: Изток – Запад, 1999, 12 – 130. [Boyadzhiev, T. *Fonetika*. // Boyadzhiev, T., Kutsarov, I., Penchev, Y. *Savremenен balgarski ezik*. Sofia: Iztok – Zapad, 1999, 12 – 130.]
- Бояджиев, Тилков/Boyadzhiev, Tilkov 2013:** Бояджиев, Т., Тилков, Д. *Българска фонетика*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2013. [Boyadzhiev, T., Tilkov, D. *Balgarska fonetika*. Sofia: UI “Sv. Kliment Ohridski”, 2013.]

- Брезински/Brezinski 1976:** Брезински, С. *Журналистическа стилистика*. София: Наука и изкуство, 1976. [Brezinski, S. *Zhurnalisticheska stilistika*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1976.]
- Бучуковска/Buchukovska 2010:** Бучуковска, А. *Норвежка граматика*. Велико Търново: ПИК, 2010. [Buchukovska, A. *Norvezhka gramatika*. Veliko Tarnovo: PIK, 2010.]
- Гайдарова/Gaydarova 2015:** Гайдарова, Т. *Новото в новия български правописен речник*. Пловдив: Контекст, 2015. [Gaydarova, T. *Novoto v noviya balgarski pravopisen rechnik*. Plovdiv: Kontekst, 2015.]
- Георгиева/Georgieva 1974:** Георгиева, М. *Култура на говора*. София: Наука и изкуство, 1974. [Georgieva, M. *Kultura na govora*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1974.]
- Георгиева, Баракова/Georgieva, Barakova 1990:** Георгиева, Е., Баракова, П. (съставители) *101 въпроса за дублетите в българския език*. София: ДИ „Д-р Петър Берон“, 1990. [Georgieva, E., Barakova, P. (sastaviteli) *101 vaprosa za dubletite v balgarskiya ezik*. Sofia: DI “D-r Petar Beron”, 1990.]
- Георгиев/Georgiev 1991:** Георгиев, С. *Българска морфология*. Велико Търново: Абгар, 1991. [Georgiev, S. *Balgarska morfologiya*. Veliko Tarnovo: Abagar, 1991.]
- Гъмюлеску/Gamulesku 1976:** Гъмюлеску, Д. *Учебник по румънски език*. София: Наука и изкуство, 1976. [Gamulesku, D. *Uchebnik po rumanski ezik*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1976.]
- Зидарова/Zidarova 2012:** Зидарова, В. *Фонология на съвременния български език*. Пловдив: Амрита, 2012. [Zidarova, V. *Fonologiya na savremenniya balgarski ezik*. Plovdiv: Amrita, 2012.]
- Иванова-Мирчева, Давидов/Ivanova-Mircheva, Davidov 2001:** Иванова-Мирчева, Д., Давидов, А. *Малък речник на старобългарския език*. Велико Търново: Слово, 2001. [Ivanova-Mircheva, D., Davidov, A. *Malak rechnik na starobalgarskiya ezik*. Veliko Tarnovo: Slovo, 2001.]
- Пашов/Pashov 2005:** Пашов, П. *Българска граматика*. Пловдив: Хермес, 2005. [Pashov, P. *Balgarska gramatika*. Plovdiv: Hermes, 2005.]
- Попов/Popov 2016:** Попов, Д. *Стилистика*. Шумен: УИ „Епископ Константин Преславски“, 2016. [Popov, D. *Stilistika*. Shumen: UI “Episkop Konstantin Preslavski”, 2016.]
- Станков/Stankov 1980:** Станков, В. *Предаване на чужди собствени имена. // Помагало по българска фонетика*. София: Наука и изкуство, 1980, 338 – 348. [Stankov, V. *Predavane na chuzhdi sobstveni imena. // Pomagalo po balgarska fonetika*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1980, 338 – 348.]
- Стойков/Stoykov 1980:** Стойков, С. *Палаталните съгласни в българския книжовен език. // Помагало по българска фонетика*. София: Наука и изкуство, 1980, 109 – 128. [Stoykov, S. *Palatalnite saglasni v balgarskiya knizhoven ezik. // Pomagalo po balgarska fonetika*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1980, 109 – 128.]
- Стоянов/Stoyanov 1984:** Стоянов, С. *Граматика на българския книжовен език*. София: Наука и изкуство, 1984. [Stoyanov, S. *Gramatika na balgarskiya knizhoven ezik*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1984.]